Virš pastarojo paviršiaus buvo fiksuotas stambiu žvyru papiltas kiemo paviršius, kuris datuojamas XIX–XX a. Virš pastarojo 42 cm gylyje aptiktas trečiasis, XX a. datuotinas kiemo (?) paviršius, kuris buvo suformuotas iš plytų duženų.

The grounds of Pavermenis manor

During the 2008 field evaluation in the vicinity of Pavermenis manor (Kėdainiai District), five test pits (a total area of 17.02 m²) were excavated. The test pits were excavated near the main manor house, the officina, and the granary. A 30–96 cm thick cultural layer dating to the 18th–20th centuries was discovered in them. The stone foundation of an earlier structure was discovered beside the central manor house. Its chronology was not determined.

Valdas Steponaitis

Paliesiaus dvaro sodyba

Paliesiaus buvusioje dvaro sodyboje (G290K) (Ignalinos r., Mielagėnų sen.) planuojami sodybos tvarkymo darbai. Pagal istorinius duomenis, Paliesiaus dvaras gyvavo jau XVIII a. ir buvo Kublickių giminės nuosavybė, tačiau šio laikotarpio mediniai pastatai neišliko. Antras dvaro sodybos laikotarpis – nuo XIX a. I pusės iki II Pasaulinio karo, kai buvo pastatyti iki mūsų dienų išlikę apgriuvę pastatai – akmenų mūro prievaizdo namas ir tvartas. Kiti buvę sodybos pastatai visai neišlikę (malūnas, spirito varykla, bravoras) ar išlikę tik jų griuvėsiai (rūmai, ledainė).

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu Paliesiaus dvaro sodyboje ištirti 8 šurfai: prie mūrinio tvarto (šurfai 1, 2), prievaizdo namo (ratinės) (šurfai 3, 4) ir į ŠV nuo prievaizdo namo užžėlusioje sklypo dalyje (šurfai 5–8), kur buvo spėjama, kad stovėjo medinis pastatas. Iš viso tyrinėtas 27 m² dydžio plotas.

Šurfas 1 tirtas tvarto pastato išorėje, prie P sienos, šalia raudonomis plytomis užmūrytų pastato vartų. Šurfas 2x1,4 m dydžio, jo paviršiuje prie pastato sienos susidaręs 20–30 cm storio griuvenų ir žemės sluoksnis, giliau buvo iki 20 cm storio permaišytas tamsios žemės sluoksnis su XX a. šiukšlėmis. Pastato pamatas mūrytas iš stambių bei vidutinio dydžio akmenų, jo iškilusi virš žemės dalis pagražinta, įmūrijant smulkius skaldytus akmenukus. Viršutinė pamato dalis iki cokolio yra 1,05–1,13 m aukščio, giliau atsidengė iki 45–53 cm pločio pamato išplatėjimas – banketė, kuri buvo iki 70–76 cm aukščio. Ši pamato dalis taip pat mūryta iš gana stambių akmenų, į tarpus pridedant ir raudonų plytų gabalų. Pamato duobė užpildyta tamsiai rusvu moliu su smulkiais plytgaliukais, skiedinio trupiniais.

Šurfas 2 tirtas tvarto pastato išorėje, ties Š vartais. Šurfas 1,8x1,6 m dydžio. Šurfo P dalyje 6–30 cm gylyje atsidengė apardytas pamato fragmentas. Virš dalies akmeninio pamato viršaus buvo išlikę keletas apardytų raudonų plytų mūro eilių. Likusioje šurfo dalyje iki 40–60 cm gylio fiksuoti griuvenų, tamsios žemės sluoksniai su XX a. II pusės šiukšlėmis, betoninio latako ir nuotekų surinktuvo fragmentai. Giliau, 60–80 cm gylyje, atkastas žemėjantis į PV šurfo kampą akmenų grindinys. Šalia pamato šurfo PV kampe rastos geležinės grotelės. Nuožulnus akmenų grindinys ir grotelės, matyt, sudaro buvusios nuotekų surinkimo sistemos dalį. Pasagos formos tvartas buvo pastatytas žemėjančioje terasos dalyje ir ties vartais galėjo rinktis vanduo, todėl ir buvo

įrengta nuotekų sistema. Akmenų grindinys ir grotelės paliktos neardytos. Dalyje šurfo pasiektas įžemis – molio sluoksnis.

Abipus prievaizdo namo ištirti du šurfai 3 ir 4. ***Šurfas 3*** buvo 2,1x1,75 m dydžio, jis tirtas pastato P pusėje. Po 13–20 cm storio juodžemio su XX a. II pusės šiukšlėmis pasiektas įžemis – molis. Šurfo Š sienelėje fiksuotas iki 63–79 cm gylio pastato pamato kraštas, krautas iš stambių ir vidutinio dydžio akmenų, kurie bent jau pamato išorėje dalyje nebuvo surišti skiediniu.

Šurfas 4 buvo 1,2x1,6 m dydžio, tirtas Š pastato pusėje. Šiame šurfe atidengtas prie namo buvusio kiemo akmenų grindinys su lataku ir prievaizdo namo pastato Š sienos pamato fragmentas, mūrytas iš akmenų. Akmenų grindinys rastas 33–48 cm gylyje. Jis buvo užneštas žemių ir smulkių griuvenų sluoksniu su XX a. II pusės šiukšlėmis. Akmenų grindinys prie sienos dėtas iš stambių akmenų viena eile. Už jos iš smulkesnių akmenų suformuotas 31–33 cm pločio latakas su nuolydžiu pagal namo sieną R pusėn. Kitas latako kraštas taip pat įrėmintas gana stambių akmenų eile. Už jos buvo kiemo grindinys, dėtas iš vidutinio dydžio akmenų. Grindinys paliktas neardytas.

Į ŠV nuo prievaizdo namo, užžėlusioje sklypo dalyje, kur buvo spėjama stovėjus medinį pastatą, ištirti šurfai 5–8. Tiriant juos lokalizuoti 3 pastato kampai. Pastatas buvo apie 11,5x60,7 m dydžio, jo pamatas nevienalytis, skirtingose vietose mūrytas iš akmenų, iš akmenų ir plytų ar vien tik plytų mūras ant akmenų pagrindo. Pamato viršutinė dalis apardyta – rasti pavieniai akmenys, plytų ir skiedinio fragmentai. Šalia pastato P galo, visuose trijuose šurfuose 5–15 cm gylyje fiksuotas akmenų grindinys, o pagal šio pastato V ir R sienas akmenimis buvo grįsta tik 40–45 cm pločio atkarpa nuo pastato P kampo. Akmenų grindinys krautas iš neskaldytų, nedidelių, iki 15–20 cm skersmens, bei pavienių kiek stambesnių akmenų. Šalia pastato ŠV kampo akmenų grindinio nerasta.

Šurfas 5 buvo 2,1x2,5 m dydžio. Jame 7–15 cm gylyje atsidengė akmenų grindinys ir apardytas pastato PV kampo pamato fragmentas. Pamatas mūrytas su skiediniu iš akmenų, vietomis įterpiant plytas ir plytų duženas. Išlikusios pamato dalies plotis 47–60 cm. Pats pamato kampas išplatintas į išorę per 15–20 cm. Pamatas labai negilus, vos 57–68 cm.

Šurfas 6 buvo 2,1x1,6 m dydžio. Jame 5–10 cm gylyje atsidengė akmenų grindinys ir pastato P sienos 45–47 cm pločio pamato fragmentas, mūrytas iš plytų. Plytos raudonos spalvos, 5,5–6–6,5x13,5–14x28–29,5–31,7 cm dydžio, apatinė plytų eilė mūryta ant pamatų duobės dugne padėtų akmenų. Šioje pamato atkarpoje pamatas įgilintas taip pat nevienodai: dalyje šurfo ant akmenų išmūrytos 6 plytų eilės (viso pamato gylis 84 cm), dalyje šurfo – 10 plytų eilių (viso pamato gylis 1,15 m). Pamatas įrengtas molio sluoksnyje.

Šurfas 7 buvo 1,35x2 m dydžio. Jame 7–12 cm gylyje atsidengė akmenų grindinys ir apardytas pastato PR kampo pamato fragmentas. Atidengus pastato kampo pamato išorinę pusę, paaiškėjo, kad skiriasi pamato įgilinimo lygis bei nėra nuoseklaus kampo sujungimo. Susidaro vaizdas, jog nežymiai prasilenkia ir pamato kampo dalių orientacija. Atidengtas R sienos pamatas mūrytas iš raudonos spalvos 5,5–6x13–14x28–29 cm dydžio plytų ant pamatų duobės dugne padėtų akmenų. Pamatas apie 45 cm pločio (per pusantros plytos), iki 1,21 m gylio. P sienos pamatas taip pat apie

45 cm pločio ir tik 28–45 cm gylio. Pamatas įrengtas molio sluoksnyje.

Šurfas 8 buvo 2,1x2,1 m dydžio, tirtas sodybos sklypo ŠV dalyje. Jame lokalizuotas pastato ŠV kampas. Apardytas 68–74 cm pločio pastato pamato fragmentas atsidengė 15–45 cm gylyje. Pamatas mūrytas iš stambių iki 50–70 cm skersmens bei smulkesnių akmenų, su pavienėmis plytomis tarp jų. 72 cm gylyje vidinėje pamato pusėje buvo iki 18 cm pločio banketė. Pamatas įgilintas iki 1,2–1,3 m.

Visi tirti šurfai buvo prie pastatų pamatų, todėl fiksuoti supiltiniai kultūrinio sluoksnio horizontai, datuojami XIX–XX a. Ankstyvesnio nei XIX a. užstatymo ir kultūrinio sluoksnio tirtuose šurfuose nerasta. Perkastoje supiltinėje žemėje prie pamatų rasta tik pavienių geležinių dirbinių, lygių, baltai glazūruotų koklių, langų stiklo, butelių fragmentų, kuriuos galima datuoti XIX a. II puse – XX a. I puse. Viršutiniame permaišytos žemės sluoksnyje virš ir šalia pamatų rasta XVIII–XIX a. datuojama puodo šukė, XX a. pradžios vokiška moneta, įvairių XX a. pabaigos – XXI a. pradžios daiktų fragmentų.

The grounds of Paliesius manor

During the field evaluation on the grounds of Paliesius manor (Ignalina District), eight test pits (a total area of 27 m^2) were excavated: near the masonry fence (test pits 1, 2), near the steward's house (coach house) (test pits 3, 4), and to the NW of the steward's house, where it is hypothesised that a wooden building stood (test pits 5–8). All of the excavated test pits were dug near the foundations of the buildings and therefore cultural layer fill horizons that date to the 19th–20th centuries were recorded. No cultural layer or development earlier than the 19th century was found in the excavated test pits. Fragments of stone paving were found near the buildings in the test pits, three corners of a vanished building were located, and part of the rainwater collection system was found near the fence. Only fragments of isolated artefacts, which can be dated to the second half of the 19th–20th centuries, were found in the mixed fill soil.

Ernestas Vasiliauskas

Senovės gyvenvietės ir kaimavietės Joniškio rajone

Pastaruoju metu Joniškio rajone žvalgant aptikta naujų geležies amžiaus gyvenviečių ir XVI–XVIII a. kaimaviečių (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 490–493). 2008 m. šių eilučių autorių pasiekė žinios apie naujus radinius (dalis radinių saugoma privačiose kolekcijose, kita dalis (keramika, kai kurie dirbiniai) perduota į JIKM). Deja, šie dirbiniai yra „išrauti" iš konteksto, tad jų teikiama informacija labai ribota. Nežiūrint to, straipsnyje minimi radiniai padėjo lokalizuoti naujas geležies amžiaus gyvenvietes ir Naujųjų laikų kaimavietes Slėpsniuose, Šluostikiuose, Džiugiuose.

Slėpsniai yra kairiajame melioruoto Platonio upelio krante. Kaimas neišliko, pagal 1865 m. Kauno gubernijos žemėlapį buvo gatvinis, jame buvo 13 sodybų, kurių teritorija dabar ariama. Iš archeologijos paminklų Slėpsnių kaime, dešiniajame Platonio krante, apie 750–850 m į P nuo straipsnyje minimų radimviečių vietos yra žinomas VI–XIV a. pradžios kapinynas. Šalia buvusios kaimavietės, kairiajame Platonio krante, yra kaimo senkapis, šalia kurio galėtų būti archeologinis XVI–XVII a. senkapis.